

Man kunne godt tænke sig et mere bredt anlagt massekommunikationsfag, hvor journalistiske arbejdsprocesser og arbejdsmetoder var et væsentligt aspekt, men man kunne også tænke sig, at de senere års receptionsforskning vil sætte sig spor i den gymnasiale undervisning, idet man herigennem ville kunne finde nogle indfaldsvinkler til den slags TV-udsendelser, som de traditionelle analysemetoder kommer til kort overfor.

Povl Erik Brøndgaard er adjunkt ved VoksenUddannelsesCenter, Øresund.

Data-medielinien på Maribo Gymnasium - et bud på det tidssvarende gymnasium

Af Ole Welscher

På Maribo Gymnasium startede i 1985 den første af foreløbig 3 undersøgelsesklasser på DATA - MEDIELINIEN - et særpræget og interessant forsøg. Det er værd at notere sig, at der her er tale om en linie med medielære som hovedfag - ikke om en gren, en fagblok eller et valgfag. Linien, der er matematisk, fortsætter udelt i 3 år og ender med en eksamen, der opfylder de formelle krav til en studentereksamen, men som i sit indhold adskiller sig mærkbart fra hvad man forbinder med en almindelig matematisk studentereksamen.

I det følgende vil jeg groft skitsere liniens indhold, formål og foreløbige resultater, men først vil jeg redegøre for baggrunden for forsøgets start og præsentere mig selv som liniens dansklærer med en væsentlig efteruddannelse inden for TV og video - erhvervet ved teoretiske og praktiske kurser ikke mindst ved udenlandske TV-stationer. Om de implicerede lærere gælder i det hele taget, at der er tale om ekstraordinært højt efteruddannelsesniveau, hvilket må tages i betragtning ved vurderingen af uddannelsens gennemførlighed på gymnasieniveau.

I 1983 startede en aktiv debat på Maribo Gymnasium omkring flere problemstillinger, hvor det er nødvendigt at kende stedet historie for at forstå baggrunden. Maribo Gymnasium er et lille gymnasium med 4-5 sprog beliggende i Storstrøms Amt der har en meget lav gymnasiefrekvens og en befolkningssammensætning, som viser en høj procentuel fordeling af ældre og et lavt beskatningsgrundlag. På arbejdsløshedsøen Lolland findes 2 gymnasier, hvoraf det andet ligger i Nakskov, og på Falster ligger Nykøbing Katedralskole - et

væsentligt større gymnasium. Fremtidsperspektiverne tegnede dystre for Maribo med ringe tradition for at gå i gymnasiet, faldende ungdomsårgange og skarp konkurrence fra andre uddannelser. En væsentlig motivation for at starte et forsøg lå altså i selve eksistenskampen. En anden i, at flere lærere i lammende katedertræthed så sig selv om reproduktioner af egne gymnasielærere fra en fjern tid. Spørgsmålet lå så i hvilken karakter, det ønskede forsøg skulle antage og her lå andre og mere positive motivationer. Lærerkollegiet gennemfik netop en foryngelse, der bød på visioner om fornyelse af studentereksamen og et rektorskifte lagde også op til en anden profilering end den hidtidige latinskoleagtige. Samtidig lå der en udfordring i den meget høje procentdel, der kaldes restgruppen, som tilsyneladende af mange forskellige årsager var tabt efter folkeskolen og ingen egentlig uddannelse fik. Kunne man evt. inddrage dele af denne i en anderledes studentereksamen og i så fald - hvordan skulle denne så tage sig ud?

En stor del af gymnasiets lærere mødtes kontinuerligt efter arbejdstid i 1983/84 og diskuterede ovennævnte problemer, og snart tegnede der sig 3 muligheder. Vi kunne forsøge os som grønt gymnasium, da området er som skabt for dette med forsøgs- og forædlingsstationer og sukkerfabrikkerne. Vi kunne skabe grundlag for en 'data-studentereksamen', da dette fag tilsyneladende var svaret på alt de år, eller vi kunne satse på de unges interesse og omfattende viden omkring de elektroniske medier og lave en 'medie-studentereksamen'. Så at sige sælge vores vare til de unge ved samtidig at købe deres.

Efter intense overvejelser valgte vi en hybrid, idet vi kobled data og mediefag til en forsøgslinie, hvor de to ingredienser skulle vægtes lige. Vi turde nemlig ikke dengang satse på en ren medielinie, for hvordan var vore unge provinselever i forhold til de større byers? Var deres interesse for elektroniske medier som vores? Hvordan ville deres forældre reagere? Ville en sådan medie-studentereksamen kunne accepteres og forstås af de senere ansættelsessteder? Hvordan ville det stive danske uddannelsessystem og de fagpolitiske grupperinger reagere? Alt dette og en kraftig undervurdering af de unges medieinteresse gjorde, at vi satsede på hybrid: Data-medielinien.

Forhandlingerne i Direktoratet ændrede imidlertid væsentligt ved vort udarbejdede oplæg. Data, som vi havde tiltænkt et større timetal, blev sammen med matematik amputeret og selv om der stadig blev tilbudt et stort antal timer i data, set i relation til andre ungdomsuddannelser, skiftede forsøgslinien karakter til en egentlig medie-studentereksamen, hvad der skulle vise sig at være det helt rigtige.

Det tog naturligvis sin tid at markedsføre linien, fordi den repræsenterede en så høj grad af nytænkning, men så slog den for alvor igennem - ikke mindst hjulpet af store tilskud fra amt og direktorat og et behov blandt ungdommen, som vi havde håbet på, men dårligt turde tro på.

På trods af at linien var unik, ukendt og i nogen grad uforudsigelig og med flere skematimer og mere arbejde, så fyldtes den første klasse - og det vel at mærke uden at det gik ud over søgningen til de traditionelle linier. Da andet hold skulle starte i 1986 var linien og dens foreløbige resultater så kendt at Maribo Gymnasium nu havde Storstrøms Amts højeste gymnasiefrekvens uden målelig effekt for vore nabogymnasier. Behovet for en medie-studentereksamen havde manifesteret sig og glædeligst af alt var, at en pæn del af tilgangen lå i grupper af unge fra gymnasiefremmede miljøer, eller i unge, der ellers havde gjort sig andre tanker om uddannelse, havde vort tilbud ikke været der.

Blandt de mange overvejelser, der lå bag valget af netop denne forsøgslinie, skal en række nævnes. Medieforbruget er allerede på nuværende tidspunkt blandt de aktiviteter uden for arbejdstiden, som gennemsnitsborgeren bruger mest tid på. Fjernsynet og videoen optager vore elever og er bærere af en industrielt produceret og kommercielt styret enhedskultur. TV-mediet implicerer nogle helt andre sociale, kognitive og psykologiske strukturer hos modtageren end trykte medier. I stedet for at diskutere hvorvidt TV isoleret set er godt eller dårligt for os, må TV forstås som en stærk socialiseringsfaktor af økonomisk, social og kulturel art - set i et samfundsmæssigt helhedsperspektiv. Identifikation er en væsentlig faktor for vore unge i socialiseringsprocessen, og identifikation gennem massemedierne spiller en større og større rolle. Gym-

nasiet overser i nogen grad dette og vægter det skrevne med indædt halstarrighed. Ved oprettelsen af forsøgslinien havde vi i tankerne, at oplevelsesaspektet gennemgående blev glemt i undervisningen, medmindre der var tale om intellektuelle oplevelser på vore betingelser. Der var ikke plads til det regressive og til forståelsen for, at erkendelse også kan opstå af følelsesmæssige erfaringer og oplevelser. Her var eleverne henvist til de underprioriterede, bløde fag - eller den fritid, vi ikke havde tid til at tale med dem om. Samtidig forholdt vi os som lærere ret så famlende i forbindelse med brugen af medier. Konservatismen i undervisningssystemet reducerede TV til et AV-hjælpemiddel, video ligeledes med den tilføjelse, at det var et rent underholdningsmedie, som eleverne nok misbrugte og skulle advares imod - og så var der jo radioen - det forældede hjælpemiddel, man kunne bruge, når eleverne skulle tvinges til at høre program 1, men så var det jo kassettebåndoptageren, eleverne så. Godt nok var der entusiaster rundt omkring, der arbejdede på en anden brug af og undervisning i medier, men først de allerseneste år er der taget hul på problemerne. Vi ønskede at være med i denne udvikling. Vi ville ikke være med til en medieundervisning, der i finkulturens navn vaccinerede eleverne mod TV-serier, videofilm og reklamer. Det burde ikke være rigtigt, at eleverne levede et helt andet liv efter skoletid. Mens vi lærere begræd bogdropperne, lavede disse amatørvideoer, sendte radio, digtede og havde væsentlige kunstneriske oplevelser i billed- og lydmedier. Og så op næste dag til dansktimens teoretisering omkring forskellen mellem dannelses- og udviklingsromaner (SIC!).

Gymnasiet havde trods spæde tilløb ikke taget konsekvensen af, at vor kultur mere og mere baseres på elektroniske medier. Medieundervisningen var ikke fulgt med den kendsgerning, at de elektroniske medier med stor hast ændrer grundlaget for vor uddannelses status og rolle. Vi turde dårligt tro, at vore provinselever ville være omfattet af den nye ungdomskultur, der opfatter massemedier som vigtige æstetiske, kunstneriske medier. Vi blev svært klogere og måtte erkende, at de også brugte de elektroniske billedmedier og radioen til viden, underholdning, samtale med andre, socialt og psykologisk frirum og til identifikation i langt højere grad, end vi troede, og at de var endog særdeles skrappe til både at læse og fremstille billeder og lyd.

Vore overvejelser gik derfor på at bygge en bro til disse unge, således at spaltningen i deres hverdag og i deres forhold til undervisningen reduceredes. Vi ville nedbryde de skarpe skel mellem lyst og pligt, så gymnasiet udover at give en almindelse mere direkte kunne bidrage til elevernes øjeblikkelige liv ved at forstærke og udbygge deres oplevelsesbehov og deres mulighed for selv at udtrykke sig ved hjælp af medierne. Undervisningen skulle ikke være en stereotyp se-skrive-diskutere-proces. Eleverne skulle lære kvalitative metoder til at arbejde med hensigten og betydningerne i kommunikationen mellem mennesker via medierne og fremfor alt skulle de lære om de analytiske og produktive elementer samtidigt. Derfor måtte eleverne ud af klasseværelset for i perioder at arbejde på radiostationer, aviser, fotolaboratorier. Dels ud i praktik, dels ud i værkstedsarbejde. De skulle lære at lave video og lydclips med en meget høj prioritering af lystprincippet, men så absolut også med pligt til at begrunde deres valg af medie, til at argumentere for deres metode og med faglige krav at leve op til.

Resultaterne lod ikke vente på sig. I danskfaget mødte jeg hidtil usete højder af engagement, fordi eleverne fik lejlighed til at udtrykke deres oplevelse af den litterære tekst i billeder og lyd. Nu ved jeg godt, at forsøg altid har en tendens til at lykkes, eftersom både lærere og elever er specielt motiverede, men jeg vil alligevel hævde, at dette forsøg adskiller sig i særlig positiv grad og skal begrunde dette. I dansktimerne skete engagementet på den spændende baggrund, at eleverne var aktive kunstnere i dialog med forfatterne. De forholdt sig til teksterne med en usædvanlig respekt, fordi de på egen krop følte hvad det vil sige at indgå i en kunstnerisk proces. Det forhold, at de modtog en udvidet undervisning i musik, billedfag og samfundsfag, udstyrede dem med så mange redskaber og så megen sammenhæng, at de følte en værdi ved øjeblikkelig brug af erhvervede kundskaber, ligesom de kunne bidrage til diskussioner på højt plan med viden og synsvinkler hentede i andre fag. Det atomiserede gymnasieskema fortonede sig, fordi fagene ikke oplevedes som arbejdende ved siden af eller ligefrem mod hinanden.

Den mig tildelte plads her tillader ikke, at jeg går i detaljer med undervisningsforløb, men jeg skal alligevel give et par eksempler fra danskfaget. Alle dansklærere vil kunne nikke genkendende til elevers aversion mod ældre tekster. Kunne eleverne selv vælge romaner, ville valget måske ligne 'Politiken's top-ti-liste. De få danske værker, de ville vælge, ville være nye. Det er der mange årsager til, som jeg ikke skal komme ind på her, men derimod vil jeg vise, at med medieundervisning sker der en spændende holdningsændring.

Vi skulle læse folkeviser i 1.g og startede med at læse traditionelt. Efter at have lært om disse viser fik eleverne udleveret en ikke gennemgået vise, som de skulle aflevere en skriftlig fortolkning til. Efter godkendelse af denne deltes de i grupper og fik besked på at vælge lyd-dias eller video og så fremstille drejebog, der skulle indeholde begrundelse for valg af billeder og samtidig medtage alternative forslag. Drejebogen og fortolkningen betragtedes selvklart som skriftligt arbejde og hvad fik eleverne ikke lært. Kravet var, at tekstens budskab skulle respekteres, men billederne måtte gerne være nutidige og efter elevernes valg. Musik skulle underlægges. Ikke noget med Gurli-Margrethe med gul paryk og ridder Steen på en kæphest akkompagneret af lutspil. Således blev eleverne bibragt kendskab til og erfaring omkring, hvorledes et visuelt materiale kan udvælges, organiseres og behandles for at formidle et bestemt standpunkt. Og ved musikundervisning fik de indsigt i det problematiske ved sammensætning af lyd og billede. Det krævede naturligvis mange timer, men der samarbejdedes mellem dansk, musik og billedfag, og man boede i perioder på skolen, der nu for alvor integreredes i deres liv.

Kulturvarer underlægges nu innovationskravet mere end nogensinde og nok har gymnasiet en vigtig mission i at videreføre mennesket i dets tradition, men for ikke at tørre ud i kulturkonservatisme, må man bygge denne bro mellem den etablerede kultur og ungdomskulturen. Man må arbejde med spørgsmål som: hvad er det de levende billeder kan, som de trykte medier ikke kan, og hvad kan gymnasiet gøre for at få de unge til at værdsætte deres egne udtryksformer, deres baggrund, problemer, sprog og personlighed som andet

end subkulturfenomener - og så samtidig at få de unge til at være åbne for det omfangsrige og fremmede stof, som vi tilbyder?

Vi kan lære dem, at TV også er mundtlig, elektronisk kultur, at man kan undersøge brud og sammenhænge i progarmfladerne og hvordan forskellige udsendelsestyper dækker bestemte kulturelle traditioner i samfundet. Vi kan lære dem hvordan det skrevne ord fungerer og fremmer konsekvens, fortælleforløb, almengyldighed, abstraktion, klarhed og harmoni, hvor fjernsynet er flygtigt, episodisk, specifikt, konkret og dramatisk. De unge kan ofte lære os at se mere og andet, og ved en kraftig brug af video i danskfaget opnår man, netop grundet dette medies ekspressive natur, en mere frigørende uddannelse. Videokameraet øger sensitiviteten og byder til selv-opdagelse i non-verbalkommunikation. I det hele taget er det vigtigt for studiet af televisuelle koder, fordi det tillader individuelle konventioner at blive isoleret og eksperimenteret med og blive brudt, mens variationers betydning udforskes. Dette fremmer så afgjort elevernes forståelse af digteren som værkstedsarbejder.

Et godt eksempel herpå kan jeg give, ved at eleverne fik til opgave at arbejde med det 60'er-modernistiske digt "JUKEBOX" af Knud Holst. Deres aversion mod tekster af denne type bringer normalt rindalismen frem i klasseværelset. Med video som hjælpemiddel allierede man sig derimod med kunstneren. Den irriterende opbrudte syntax blev nu til dristige klip og det førhen uforståelige til sublim symbolik. Teksten skiftede karakter fra lektie til inspirationskilde - man var for en stund 60'ermodernist og lærte samtidig en hel del om mediers natur.

De mange positive oplevelser med Data-medielinien havde ikke kunnet finde sted, hvis ikke en lang række forudsætninger var blevet opfyldt. Det er vigtigt at notere sig, at eleverne oplevede danskfaget som det mest tidskrævende fag, skønt billedfag og musik var hovedfagene. Elever og lærere var indstillet på ekstra arbejde grundet den fine balance mellem lyst og pligt. Maribo Gymnasium fik meget ekstra teknisk udstyr, man normalt ikke ser på gymnasier, da både amt og direktorat så meget velvilligt på dette forsøg og at så meget kunne nås, må også ses i relation til, at alle fag

indgik i forsøget, således at der var et meget stort timetal til at undervise i medier og lave tværfaglige projekter. Det enkelte fag var ikke 'låst' i sit eget timetal. Skemaet var ofte brudt op, vi havde praktikmuligheder og den uhørte luksus, at vi kunne være to lærere med forskellige fag i samme timer flere gange om ugen. Hvilken sund ting for eleverne at opleve lærere diskutere og angribe stoffet forskelligt. Ligeledes må det huskes, at vor efteruddannelse var større end vanligt. Alligevel kom vi på tynd is af og til teknisk, men det styrkede selvtilliden hos de elever, der havde hænderne skruet rigtigt sammen. Katederet blev usynligt.

Forsøget lader sig således ikke umiddelbart overføre, men indeholder så sunde elementer, der bør indarbejdes i gymnasiereformen. Medieuddannelse er en del af uddannelsen af ansvarlighed hos borgeren. Den er frisættende, inspirerende og fremfor alt den er berøringsfladen til elevernes liv og midlet for os til at videregive dem arvegods fra vores verden.

Ønsker man mere detaljerede oplysninger om fag- og timeplan og fagbeskrivelser for liniens fire overordnede fag: billedkunst, musik, samfundsfag og dansk, er man velkommen til at kontakte mig.

Ole Weischer er adjunkt på Maribo Gymnasium og mediekonsulent i Storstrøms Amt.

Hvad skal vi bruge videoværkstederne til?

Af Tove Heidemann

Med udgangspunkt i erfaringerne fra "MEDIEBIXEN - det åbne medieværksted for unge og indvandrere i Haderslev" understreger forsøgsprojektets rapportør vigtigheden af, at initiativtagere til et medieværksted på forhånd enes om, hvad formålet med virksomheden er.

Medieproduktion kan indgå i pædagogisk, socialpædagogisk eller produktionsorienteret sammenhæng, men den kan også "blot" være en fritidsaktivitet.

Den afsluttende rapport om MEDIEBIXEN kan endnu købes formedelst 30 kr. plus porto ved henvendelse til Tove Heidemann, H. P. Hanssensvej 7, 6100 Haderslev, tlf. 74-520608.

Forsøgsprojektet MEDIEBIXEN er slut.

10. januar i år rømmede vi lokalerne i Slotsgade og returnerede lejet og lånt udstyr.

Den sidste rapport er skrevet og det sidste regnskab afleveret. Og det var så det.

Selvfølgelig havde vi da håbet på og arbejdet for, at et åbent medieværksted kunne fortsætte. Men det kunne af flere grunde ikke lade sig gøre. En af grundene var måske, at det var så vanskeligt at forklare andre, herunder embedsmænd og politikere i kommunen, hvad der var det særlige ved et åbent medieværksted.

MEDIEBIXEN - det åbne medieværksted for unge og indvandrere - åbnede i efteråret 86, som bare et af de hundredvis af forsøgsprojekter, som blev sat i gang med midler fra det såkaldte 10-punktsprogram. Projektet har derfor hele tiden haft et dobbelt formål.